

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Perstorps kyrkas medeltida port, Perstorps kommun, Skåne

Linderson, Hans

2019

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Linderson, H. (2019). *Dendrokronologisk analys av Perstorps kyrkas medeltida port, Perstorps kommun, Skåne*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2019:23). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

28 Februari 2019

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2019:23

Hans Linderson

**DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV PESRTORP KYRKAS MEDELTIDA PORT,
PERSTORPS KOMMUN, SKÅNE****Uppdragsgivare:** Knadriks Kulturbbygg AB, Grängsgatan 19, 291 59 Kristianstad org nr 55 6827-4061**Kontaktperson:** Kalle Melin**Område:** V Skåne Prov nr:08288-08290 Antal sågprov: 3**Dendrokronologiskt objekt:** Portplank**Dendrokronologiskt och vedanatometiskt resultat:**

Dendro Id	Prov/plank-nummer ;Prov-- beskrivning	Träd- slag	Antal år; antal radier annan än 1	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår E efter V vinter- halvåret	Mer vågad precision/datering (mest sannolikt); Trädets egenålder ±20 uppskattning ST=Samma Träd
08288	1; 27,5cm	Ek	113	Ej Sp	1144	E 1175	1180-1210
08289	2; 43, cm	Ek	218	Ej Sp	1166	E 1175	1180-1210
08290	3; 27,5 cm	Ek	126	Ej Sp	1163	E 1175	1180-1210

Porten

Virkesmässigt består porten av tre plank som är komna från **samma ekträd**. Detta är avverkat **efter 1175 mest sannolikt 1180-1210**. Det saknas splint så den yngre gränsen är en bedömning. Det är två skäl som är orsaken till att jag vågar lägga den relativt nära äldsta möjliga. Trädet är relativt frodvuxet även vid hög ålder, de 20 yttersta har ett medelvärde på 1,80 mm. Planka 2 och 3 har bara tre års avvikelser vilket indikerar att man har skrätt bort splinten men inte så mycket mer av kärnveden. En gemensam splintstatistik för ek i regionen är 17 ± 7 år, vilket leder till det äldsta möjliga åldersspannet för avverkningen är år 1176-1190 (för denna typ av virke, 1180-1190). Om man lägger på 20 år multiplicerat med 1,8 mm så får man en "splillmån" på 3,6 cm av kärnved, vilket är naturligtvis en bedömning men i mitt tycke rimlig.

Virket dateras dåligt mot Perstorp kyrkas takstolar, dessa är avverkade under mitten av 1200-talet och är komna från medelgamla träd så att de når dåligt ner till gott överlapp med porten. Tåstarp (särskilt kor och absiden) och Finja kyrkor ger bästa korsdateringarna, vilket visar att virket kan vara lokalt eller ganska lokalt hämtat.

Provets tidsserie täcker åren 948-1166, groddåret beräknas till år 890 ± 20 .

Trädet bör ha stått i en ganska gles skog men ändå opåverkad omgivning, vilket indikeras av en god till medelsnabb tillväxt utan större störningar under åren 948-1166. Märkligt nog förefaller planken vara kvistfria. Detta tyder på betande djur eller till och med någon form av skoglig vård som att ta bort vattskott som kan skada virket i framtiden för framtagning av plank.

Beskrivning av tabellen ovan

"Dendroididentitetsnummer", är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

"Antal år", årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med "+n".

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen "ew" eller "lw" dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

"splint, vankant, bark" indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). "nära vankant" uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten ("ej sp") anges en så kallad "efterdatering" (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges sp=0 menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

"Datering av yttersta årsring i provet", är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges "ej datering". Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

"Beräknat fällningsår" här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger har trädets totala egenålder uppskattats samt en mer vågad datering vanligen avser detta en mer precis datering, mest sannolikt avverkningsår. I något fall har en datering med lägre säkerhet angivits inom parentes, där den annars står som "ej daterad". Denna uppgift bör användas med försiktighet och helst stödjas av andra informationer som går i samma riktning, typologiska observationer, C14-resultat etc.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ's arkiv och förvaltas av laboratoriet. Undantagna från denna förvaltning är prov 08137, 08138, 08168 och 08169 som återgår till kyrkan.

Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se, Tel: 046-2227891 (mobil)